

Magdalena Aguiló

La iniciativa municipal a Palma, en els anys vuitanta, de propiciar les diferents edicions del Festival Internacional de Jazz va fer possible la visita de figures llegendàries que conrearen una passió envers al jazz, frustrada després per anys de sequera jazzística a la nostra ciutat. Algunes d'aquestes figures ja han desaparegut, com ara el mític Mile Davis, que l'any 1986 seduí l'Auditori de Palma atapeït d'un públic embriuat per l'energia i la sensualitat d'aquest geni.

Per tot això, presentar un mes de jazz al Centre de Cultura amb el protagonisme de l'exposició de fotografia "Jazz voyeur" de Gerardo Cañellas; un cicle de concerts representatiu de les diferents tendències del jazz; dues conferències de crítics musicals especialitzats en el tema; i una selecció de pel·lícules que tenen en comú la voluntat de retre un homenatge al món del jazz, és una excel·lent notícia.

D'entrada, permeteu que confessi la meva passió envers al jazz. I per tant, les meves opinions sobre cinema, lluny d'aspirar a la crítica cinematogràfica, pretenen evidenciar quin d'aquests directors aconsegueix millor, copsar els secrets íntims d'una música que està feta per sentir-la més que per ser compresa. Se sap que allà on acaba el llenguatge de la raó i de les paraules, comença el de la música. I en aquesta percepció, el jazz és una de les variants musicals que arriba més lluny: és una emoció que provoca una tensió especial que se sent o no se sent. Pels qui la sentim, admirar les fotografies de Gerardo Cañellas o tornar a veure unes pel·lícules evocadores de la màgia del jazz, és una satisfacció que ens fa reviure la música mai no oblidada d'aquells festivals excepcionals.

El cicle de cinema i jazz és una bona selecció de quatre pel·lícules, tres d'elles contemporànies: *Acordes i desacuerdos* (1999) de Woody Allen, *Kansas City* (1996) de Robert Altman i *Calle 54* (2000) de Fernando Trueba; a més de recuperar el clàssic *Ascensor para el cadalso* (1957), primer film d'un dels millors representants de la *nouvelle vague*, el director francès Louis

Malle. Podríem dividir aquesta selecció en dos blocs, un correspondria als films que utilitzen el jazz, gairebé, com a rerefons musical; i l'altre es conformaria amb les dues pel·lícules que esdevenen un veritable homenatge als protagonistes del món del jazz.

En el primer grup correspondria *Ascensor para el cadalso*, que no deixa de ser un bon film policíac amb seqüències brillants que impressionaren l'espectador de l'època —fins i tot aconseguí ser premiat al Festival de Cannes—, i amb l'atractiu d'una protagonista bellíssima i, encara poc coneguda, Jeanne Moreau. El que ens interessa especialment d'aquesta obra de Malle, és la banda musical del magistral Mile Davis, músic present a tres de les fotografies de l'exposició de Cañellas, una d'elles autografiada per Davis mateix, després del concert celebrat l'any 1986 amb motiu del VI Festival de Jazz de Palma.

L'altre film del primer grup, seria *Kansas City* del director americà Robert Altman, el qual presenta un argument d'intriga immersit en un context urbà, marcat per les misèries del racisme i la violència. En aquest ambient d'indigència urbana, la música de jazz intervé com una peça més de l'espectacle miserable de la ciutat.

És obvi assenyalar que les dues pel·lícules restants són les que més m'interessen perquè evidencien la sensibilitat especial dels dos directors envers al fenomen jazzístic. Especialment, *Sweet and Lowdown* —títol original del film de Woody Allen—, paraules que provenen del vocabulari del jazz i es refereixen a dues maneres d'executar aquest gènere musical. Ambientada als EEUA dels anys trenta, la pel·lícula recrea de forma extraordinària el caliu i la sensibilitat dels clubs de jazz. De tots és coneguda la passió d'Allen per la música

Tot i que el jazz és evocador de la música negra, és innegable la quantitat d'aportacions d'altres cultures que s'han anat afegint a les formes inicials: música llatina, jamaicana, flamenca...

Acordes y desacuerdos.

del jazz, fins al punt d'actuar amb el seu instrument un dia a la setmana —desconec si encara ho segueix fent—, en un conegut club de jazz novaiorquès. Per tant, a l'hora d'abordar el personatge fictici del músic Emmet Ray, interpretat per un genial Sean Penn, Allen ens desvetlla les entranyes del jazz de manera insuperable. El director ens demostra el seu coneixement profund d'aquest món amb la reconstrucció d'anècdotes reals d'intèrprets del jazz dels anys trenta, com és ara, Jelly Roll Morton, King Oliver o Freddie Keppard. El resul-

tat és d'una delicadesa i fragilitat magnífica. M'atreviria a dir que estam davant una de les millors pel·lícules de Woody Allen. Un treball en el qual el director, una vegada més, manifesta de manera sincera les seves obsessions més personals, tot i que, en aquest cas, aconseguix un altre objectiu: dignificar el món del jazz i reflectir la grandesa i la vulnerabilitat dels intèrprets d'aquest gènere musical.

L'altre film *Calle 54* de Fernando Trueba és directament un homenatge a una de les variants del jazz, el jazz llatí que tant atreu el director espanyol.

Tot i que el jazz és evocador de la música negra, és innegable la quantitat d'aportacions d'altres cultures que s'han anat afegint a les formes inicials: música llatina, jamaicana, flamenca, etc. En aquest cas, Trueba vol demostrar —gairebé de manera didàctica—, l'enorme riquesa instrumental i estilística que s'amaga darrera la denominació genèrica de jazz llatí. I a més, vol deixar constància de la quantitat d'adeptes amb què compta aquesta especialitat musical fora de l'Amèrica Llatina. El resultat s'aproxima al valor d'un document amb les actuacions de músics tan excepcionals com Gato Barbieri, Tito Puente, Chano Domínguez, Paquito de Rivera, Chucho Valdés i molts altres. Dels esmentats, voldríem fixar l'atenció en el pianista espanyol Chano Domínguez i el saxo cubà Paquito de Rivera, presos per la càmera de Gerardo Cañellas a l'exposició "Jazz voyeur", imatges que ens permeten reviure la música de manera tan intensa com quan aquestes imatges varen ser capturades.

I finalment, recomanar la visita a l'exposició de fotografia que presideix aquest mes de jazz a "SA NOSTRA", realitzada per un "voyeur" contemporani —Gerardo Cañellas—, home apassionat del jazz i com a tal, espia d'una realitat captada de forma clandestina. La seva passió per la música jazzística el va llançar a voler conèixer tots els secrets del jazz en un intent fetitxista d'apropiar-se dels protagonistes. La càmera és una mena de llicència per accedir des de l'anònim a les confidències deixades anar pels músics. Cañellas sap que no basta escoltar la música, el jazz s'ha de veure. La força de la fotografia resideix a preservar viu allò que el temps reemplaça immediatament. Gràcies a l'ús sensible de la seva càmera, descobreix instants imperceptibles, sentiments fugaços i els moments més evocadors de la música dels personatges admirats. Resultat: fotografies absolutament recomanables.

Esperam amb molta il·lusió que aquest mes de cinema, d'imatges evocadores, de músiques i de paraules, sigui un estímul per reprendre la sensualitat del jazz que la nostra ciutat reclama. ■

Calle 54.